

Sygn. akt III Ca 1281/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 14 maja 2018 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt VIII Ns 263/17, z wniosku Gminy Ł. – Centrum Rehabilitacyjno – Opiekuńczego Domu Pomocy Społecznej w Ł. z udziałem K. K. o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Ł. stwierdził likwidację niepodjętego depozytu w postaci środków pieniężnych po zmarłej M. G. w kwocie 471,56 zł wraz z odsetkami od tej sumy, zdeponowanego w Centrum Rehabilitacyjno - Opiekuńczym Domu Pomocy Społecznej w Ł. przy ul. (...) w Ł..

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, które przedstawiają się następująco:

W dniu 11 marca 2011 roku zmarła mieszkanka Centrum Rehabilitacyjno - Opiekuńczego Domu Pomocy Społecznej w Ł. M. G., która pozostawiła w depozycie (...) kwotę 471,56 zł.

Depozyt po zmarłej nie został odebrany. Nie wiadomo kto jest spadkobiercą zmarłej.

Z uwagi na to, że uprawniony do odbioru depozytu nie był znany, przechowujący depozyt po upływie 3 lat od dnia złożenia przedmiotu do depozytu, dokonał wezwania do odbioru depozytu poprzez jego wywieszenie na tablicy informacyjnej w swojej siedzibie na okres 6 miesięcy (od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 30 września 2014 roku). W wezwaniu tym wskazano, że depozyt należy odebrać w terminie 3 lat od daty wezwania, a nadto zawierało ono pouczenie o skutkach prawnych niepodjęcia depozytu w postaci przejścia praw do depozytu na rzecz Skarbu Państwa. Mimo upływu 3-letniego terminu do odbioru depozytu, nie został on podjęty.

Na podstawie tak poczynionych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy uznał, że wniosek jako zasadny podlega uwzględnieniu.

Sąd Rejonowy wskazał, że w sprawie znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 18 października 2006 roku o likwidacji niepodjętych depozytów. W ocenie Sądu pierwszej instancji wszystkie określone wymogi, które warunkują możliwość stwierdzenia likwidacji niepodjętego depozytu, zostały przez wnioskodawcę spełnione.

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2018 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Ł. dokonał ogłoszenia o toczącym się postępowaniu, w którym wezwał potencjalnych zainteresowanych do odbioru ww. kwoty, a nadto zobowiązał uczestnika postępowania do zajęcia stanowiska w sprawie w określonym terminie. Uczestnik postępowania nie zajął stanowiska w sprawie.

Na marginesie Sąd Rejonowy wskazał, że tylko osoba dysponująca stwierdzeniem nabycia spadku po zmarłej mogłaby zostać uznana za uprawnioną do odbioru depozytu po niej, jako że zgodnie z treścią art. 1027 k.c. względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia.

Uznając, że wnioskodawca dopełnił wymogów warunkujących stwierdzenie, że prawo do depozytu przeszło na rzecz Skarbu Państwa, Sąd Rejonowy uwzględnił wniosek.

Apelację od ww. postanowienia złożył kurator działający w imieniu uczestniczki K. K., zaskarżając orzeczenie w całości.

Skarżący podniósł, że nie zgadza się z treścią zaskarżonego postanowienia i wniósł o jego uchylenie oraz o zobowiązanie wnioskodawcy do wypłacenia opiekunowi prawnemu uczestniczki kwoty niepodjętego przez nią depozytu.

Skarżący argumentował, że uczestniczka jest osobą niepełnosprawną, schorowaną, która nie mogła należycie zająć się swoimi sprawami, w związku z czym została częściowo ubezwłasnowolniona.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna o tyle, że zainicjowana nią kontrola instancyjna doprowadziła do uchylenia postanowienia, zniesienia postępowania od dnia 28 grudnia 2017 roku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Widzewa w Łodzi do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (tak Sąd Najwyższy w mającej moc zasady prawnej uchwale składu 7 sędziów z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. III CZP 49/07, publ. OSNC 2008/6/55).

W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji pominął fakt, że postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi wydanym w sprawie o sygn. akt XII Ns 194/16 z dnia 4 grudnia 2017 roku K. K. została częściowo ubezwłasnowolniona z powodu zaburzeń psychicznych. Postanowienie to jest prawomocne od dnia 28 grudnia 2017 roku (postanowienie – k. 4 akt VII Op 25/18). Postanowieniem z dnia 7 maja 2018 roku w sprawie o sygn. akt VII RNs 224/18 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi ustanowił kuratelę nad częściowo ubezwłasnowolnioną K. K., powierzając obowiązki kuratora S. P. (postanowienie – k. 10 akt VII Op 25/18).

Powyższe oznacza, że w niniejszej sprawie wystąpił przypadek nieważności postępowania, o którym mowa w art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c., ponieważ uczestniczka po wszczęciu postępowania z wniosku Gminy Ł. – Centrum Rehabilitacyjno – Opiekuńczego Domu Pomocy Społecznej w Ł. o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu utraciła zdolność procesową z dniem 28 grudnia 2017 roku i do maja 2018 roku nie miała ustanowionego kuratora, który obecnie udziela jej pomocy do prowadzenia jej spraw.

W sprawie zachodziła zatem podstawa do zawieszenia postępowania z urzędu na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. i podjęcia go dopiero z udziałem kuratora. Sąd prowadził jednak postępowanie, kierując w lutym 2018 roku korespondencję do uczestniczki, zawierającą postanowienie o wezwaniu uprawnionych do podjęcia depozytu.

W tym miejscu wskazać należy, że art. 65 k.p.c., z racji swojego brzmienia i usytuowania w sposób zasadniczy kształtuje granice zdolności procesowej w systemie postępowania cywilnego. Reguły wynikające z art. 65 k.p.c. dotyczą ogółu spraw cywilnych, nie tylko rozstrzyganych w procesie, w tym w postępowaniach odrębnych, z zastrzeżeniem regulacji szczególnych, lecz także postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego (art. 13 § 2 k.p.c.).

Przepis art. 65 k.p.c. reguluje posiadanie zdolności procesowej na podstawie kryterium normatywnego, jakim jest zdolność do czynności prawnych. Oznacza to odejście od kryteriów faktycznych, zakładających ocenę ad casum stanu psychicznego osoby będącej stroną postępowania. Zdolność procesową posiada także osoba dotknięta zaburzeniami psychicznymi, jeżeli przysługuje jej pełna zdolność do czynności prawnych (art. 65 § 1 k.p.c.), a zatem jest pełnoletnia i nie została ubezwłasnowolniona (art. 11 i 12 k.c.) (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1960 r., I CO 25/60, OSN 1961, Nr 2, poz. 32, z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 102/14, OSNC 2015, Nr 12, poz. 139, i z dnia 28 września 2016 r., III CZP 38/16, Biul. SN 2016, nr 9, s. 9). Z drugiej strony, treść art. 65 k.p.c. prowadzi do jednoznacznego wniosku, że osoby pozbawione zdolności do czynności prawnych nie mają zdolności do czynności procesowych. Z zestawienia obu paragrafów art. 65 k.p.c. wynika także jasno, że w takiej samej sytuacji, jak osoby pozbawione zdolności do czynności prawnych, są osoby, których zdolność do czynności prawnych jest ograniczona,

z tym zastrzeżeniem, że osoby te mają zdolność procesową w sprawach wynikających z czynności prawnych, których mogą dokonywać samodzielnie (art. 65 § 2 k.p.c.).

W myśl art. 66 k.p.c. osoba fizyczna niemająca zdolności procesowej może podejmować czynności procesowe tylko przez swego przedstawiciela ustawowego. W typowej sytuacji przedstawicielem procesowym ubezwłasnowolnionego częściowo jest jego kurator ustanowiony na podstawie art. 16 § 2 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w niniejszej sprawie wystąpiła nieważność postępowania polegająca na tym, że uczestnik postępowania K. K. nie miała kuratora, który reprezentowałby ją w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, przez co jednocześnie została pozbawiona możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt. 2 i 5 k.p.c.). Zatem postępowanie przed Sądem I instancji musi zostać powtórzone z udziałem kuratora, ustanowionego postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 7 maja 2018 roku, który wystąpił z apelacją.

Ustalenia faktyczne poczynione w warunkach nieważności i prawidłowość innych czynności procesowych przeprowadzonych w nieważnym postępowaniu pozbawione są znaczenia, ponieważ wada, jaką dotknięte zostało całe postępowanie, wyłącza możliwość podejmowania jakichkolwiek rozważań w oparciu o jego wyniki (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lutego 2010 r., I CSK 272/09, LEX nr 583724).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien ponownie dokonać doręczeń uczestnicze K. K. z uwzględnieniem, że jest ona reprezentowana przez kuratora S. P., umożliwiając uczestnicze udział w postępowaniu oraz podjęcie ewentualnych czynności zmierzających do wykazania swojego uprawnienia do niepodjętego depozytu po zmarłej M. G..

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.